

ویژه مدیران و کارشناسان ناظر برنامه

دستور العمل آیین بزرگداشت

روز جهانی ایدز - سال ۱۴۰۴

از ۲۰ آبان تا ۲۰ آذر

مجموعه دستور العمل و اسناد ادراک فایده های مرتبط با

پنجمین برنامه استراتژیک ملی کنترل عفونت ایدز وی جهانی جمهوری اسلامی ایران

کمیته نظارت بر اجرای برنامه

شناسنامه کتاب در برنامه استراتژیک :

مجموعه پیش رو با هدف یکسان سازی فعالیتهای اطلاع رسانی عمومی و حمایت طلبی برنامه کنترل ایدز به مناسبت روز جهانی ایدز و در راستای نیل به هدف سوم از استراتژی اول (S103)* برنامه استراتژیک تدوین و در تاریخ ۱۳ آبان ۱۴۰۴ توسط کمیته کشوری نظارت بر اجرای برنامه (SIP) مورد تأیید قرار گرفت.

* S103 واحدهای سیاست گذاری و اجرایی سازمان های شرکای برنامه در کلیه شهرستانها حداقل یک برنامه استاندارد اطلاع رسانی عمومی در خصوص راههای پیشگیری و ترویج نگرش صحیح با تمرکز بر کاهش استیگما و مبتنی بر اصول رویکرد نوین آموزش اچ آی وی داشته باشند..

فهرست

۴	الف - مقدمه
۶	ب- محورهای اصلی ماه اطلاع‌رسانی اچ‌آی‌وی
۶	۱. پوشش من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم
۶	هدف اول: بیماریابی در جمعیت‌های کلیدی
۸	هدف دوم: اطلاع‌رسانی و دسترسی همگانی به آموزش و تست
۹	۲. جلب حمایت سیاستگذاران، مسئولان و سازمان‌ها از برنامه‌های اطلاع‌رسانی و کنترل اچ‌آی‌وی / ایدز
۱۱	۳. جلب مشارکت انجمن‌های غیردولتی در برنامه‌های پیشگیری و کنترل اچ‌آی‌وی / ایدز
۱۳	. ضمیمه ۱: نمونه چند پیام کوتاه برای روز جهانی ایدز ۱۴۰۴

الف - مقدمه

هر سال اول دسامبر به نام روز جهانی ایدز نامگذاری شده است. در این روز جوامع با یکدیگر هم‌پیمان می‌شوند تا در امر کنترل بیماری مشارکت داشته باشند. علی‌رغم گذشت چهاردهه از پاسخ‌دهی به اپیدمی اچ‌آی‌وی، هنوز در سراسر دنیا خدمات پیشگیری، تشخیص و مراقبت و درمان با موانع متعددی روبه‌رو است و هر سال متناسب با شرایط، یکی از اقدامات اصلی که باید برای کنترل بیماری سرلوحه کار قرار گیرد به عنوان شعار روز جهانی در نظر گرفته می‌شود.

شعار روز جهانی ایدز امسال « عبور از موانع با پاسخ‌های نوآورانه به اچ‌آی‌وی » است.

مراسم بزرگداشت روز جهانی ایدز، فرصت مهمی برای برحسته‌کردن تاثیراتی است که قطع بودجه‌ی حامیان بین‌المللی در پاسخ‌دهی به بیماری ایدز گذاشته است و همچنین نشان‌دادن تاب‌آوری کشورها و جوامعی است که برای محافظت از دستاوردهایی که تا کنون در این زمینه به‌دست آورده‌اند و نیز در پیشبرد پاسخ‌دهی به بیماری ایدز کوشا بوده‌اند.

در سال ۲۰۲۵، یک بحران مالی، تهدیدی برای از بین بردن دهه‌ها پیشرفت در زمینه کنترل عفونت اچ‌آی‌وی بوده است. متعاقب آن، خدمات پیشگیری از اچ‌آی‌وی مختل شده است؛ خدمات جامعه‌محور که برای دسترسی جمعیت‌های حاشیه‌نشین به برنامه‌های مراقبت و درمان اچ‌آی‌وی حیاتی هستند از اولویت خدمات خارج شده‌اند و تمام این‌ها در حالی است که برخی از قوانین و چالش‌ها، بحران‌های موجود را تشدید می‌کنند و خدمات مربوط به اچ‌آی‌وی را غیرقابل دسترس می‌سازند.

اگر چه در نهایت پاسخ جهانی به بیماری ایدز و اقدامات انجام شده در این زمینه، در ماه‌های اخیر صعودی شده است، اما هنوز اقدامات زیادی برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد (SDG) که در نهایت منجر به پایان‌بخشی به ایدز تا سال ۲۰۳۰ می‌شود؛ باید صورت پذیرد. ایدز تمام نشده است و با توجه به شرایط امروز، یک رویکرد تحول‌گرای جدید برای کاهش موانع و چالش‌ها و همچنین کمک به دستیابی به اهداف در نظر گرفته شده، مورد نیاز است.

کشورها باید تغییراتی اساسی در برنامه‌ریزی و تامین منابع مالی برنامه‌های کنترل عفونت اچ‌آی‌وی ایجاد کنند. پاسخ جهانی کنترل عفونت اچ‌آی‌وی نمی‌تواند تنها به منابع داخلی متکی باشد. جوامع بین‌المللی باید در مواردی از قبیل جبران شکاف‌ها و خلاهای مالی، حمایت از کشورها برای از بین بردن خلاهای باقی‌مانده در خدمات پیشگیری و مراقبت و درمان اچ‌آی‌وی، رفع موانع قانونی و اجتماعی و همچنین توانمندسازی جوامع برای رهبری مسیر پیش‌رو جهت دستیابی به اهداف پایان‌بخشی به ایدز تا سال ۲۰۳۰، گرد هم آیند.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

رهبری مسیر پیش‌رو برای پیشبرد سیاست‌هایی که به نابرابری‌ها می‌پردازند و از جمعیت‌های در معرض بیشترین خطر ابتلا به اچ‌آی‌وی حمایت می‌کنند، بسیار مهم است. راه‌حل‌های تحول‌آفرین برای بهبود دسترسی به مراکز ارائه دهنده خدمات اچ‌آی‌وی، حذف انگ و تبعیض برای همیشه و تضمین حفاظت از حقوق زنان، دختران و افرادی که در معرض بیشترین خطر ابتلا به اچ‌آی‌وی هستند که همچنان با موانع نامتناسبی در دسترسی به خدمات مراقبت بهداشتی مواجه هستند، مورد نیاز است.

به این نکته توجه کنید که در زمان بحران، جهان باید به جای کناره‌گیری و عقب‌نشستن، تحول را انتخاب کند. اگر ما با هم با فوریت، اتحاد و تعهد تزلزل‌ناپذیر عمل کنیم، هنوز هم می‌توان به بیماری ایدز به عنوان یک تهدیدکننده‌ی سلامت عمومی، تا پایان سال ۲۰۳۰ پایان داد.

درس‌سراسر دنیا توجه ویژه به برنامه‌ریزی جهت ارتقا کمی و کیفی خدمات تشخیص اچ‌آی‌وی که منجر به تشخیص به هنگام بیماری شود یکی از محورهای اصلی برنامه کنترل اچ‌آی‌وی است. جلب مشارکت گیرندگان خدمت و تمرکز بر مشارکت اجتماعی در این امر یکی از راهکارهای موثر در دستیابی به اهداف پیشگیری و تشخیص می‌باشد. و بی شک پایان اپیدمی اچ‌آی‌وی درگرو فراهم کردن امکان دسترسی همگان به خدمات مطلوب پیشگیری، تشخیص، مراقبت و درمان بیماری است. لذا شعار روز جهانی سال ۱۴۰۴ در جمهوری اسلامی ایران عبارت است از :

عبور از موانع با پاسخ‌های نوآورانه به اچ‌آی‌وی

پایان ایدز با پوشش همگانی خدمات پیشگیری، تشخیص، مراقبت و درمان

آموزش و اطلاع‌رسانی در زمینه اچ‌آی‌وی یکی از استراتژی‌های برنامه کشوری پیشگیری از اچ‌آی‌وی در کشور است. با این وجود تعیین یک مقطع زمانی خاص در سال برای برجسته‌سازی موضوع و حساس کردن سیاست‌گذاران، مسئولان و آحاد افراد جامعه به موضوع اچ‌آی‌وی و همراه کردن آنان برای پیشگیری از ایدز بسیار ضروری است. بدینوسیله یادآوری می‌گردد که هنوز برای پایان انگ و تبعیض، افزایش آگاهی و بهبود کیفیت زندگی افرادی که با اچ‌آی‌وی زندگی می‌کنند، نیاز به اقدامات اساسی و مشارکت همگانی وجود دارد.

علی‌رغم فعالیت‌ها و اقداماتی که در طول سالیان گذشته انجام شده، هنوز چالش‌های بسیاری وجود دارد که می‌بایست به آن توجه گردد. یکی از چالش‌های اصلی در کشور افت فعالیت‌های تشخیص و شناسایی موارد مبتلا به اچ‌آی‌وی است لذا به‌منظور اطلاع‌رسانی مناسب و ترغیب به انجام تست در این خصوص، تشدید فعالیت‌های بیماری‌یابی در کلیه‌ی مراکزی که تست تشخیص اچ‌آی‌وی انجام می‌دهند، مدنظر قرار گرفته‌است. با توجه به این مهم و حساسیت موضوع ایدز و رسالت

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

دست‌اندرکاران عرصه سلامت و بهداشت کشور به مناسبت روز جهانی ایدز یک بازه زمانی یک ماهه (از ۲۰ آبان تا ۲۰ آذر) در نظر گرفته شده است که، فرصت مناسبی برای تبیین برنامه‌ها، جلب مشارکت سیاست‌گزاران و مسئولان، بیان اقدامات، دستاوردها و چالش‌های موجود و همچنین تکریم فعالیت‌های دست‌اندرکاران خواهد بود.

ب- محورهای اصلی ماه اطلاع‌رسانی اچ‌آی‌وی

۱. پویش من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم

بازه زمانی پویش یک ماه از تاریخ ۲۰ آبان تا ۲۰ آذر ۱۴۰۴ است و با دو هدف برگزار می‌گردد:

هدف اول: بیماریابی در جمعیت‌های کلیدی

بیماریابی در جمعیت‌های کلیدی در اصل تشدید برنامه‌های موجود با افزایش ظرفیت مراکز ارائه‌دهنده‌ی خدمت تست هستند و مطابق دستورالعمل مشاوره و تشخیص اچ‌آی‌وی می‌باشد که با روش OPT-OUT انجام می‌گیرد. انتظار می‌رود که با افزایش ظرفیت مراکز ارائه‌دهنده‌ی خدمت که تست اچ‌آی‌وی انجام می‌دهند، تعداد تست‌های تشخیصی به دو برابر ماه قبل افزایش یابد.

توجه به نکات زیر در این خصوص الزامی است:

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

۱. رعایت کلیه استانداردهای ارائه خدمت اعم از اجزاء ترغیب و توصیه تست در مشاوره PIT، کلیه ضوابط انجام تست، مراحل اعلام پاسخ و ارجاع موارد مثبت اولیه دقیقاً طبق ضوابط و دستورالعمل‌های موجود الزامی است. این بخش از پویش در مراکزی که خدمات تشخیص اولیه اچ‌آی‌وی را انجام می‌دهند اعم از مراکز کاهش آسیب، مراکز مشاوره زنان، مراکز اقامتی ترک اعتیاد، تیم‌های سیار، مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری، مراکز و پایگاه‌های سلامت، زندان‌ها و... انجام می‌شود.
۲. لازم است کلیه سازمان‌های همکار برنامه خصوصاً سازمان بهزیستی، دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی، سازمان زندان‌ها و سایر ارگان‌هایی که در امر تشخیص همکاری دارند قبل از شروع پویش ضمن اعلام اسامی، آدرس و شماره تلفن مراکز ارائه دهنده خدمت تشخیص اچ‌آی‌وی به کمیته SIP استانی، اطلاع‌رسانی عمومی نیز در این خصوص به عمل آورند.
۳. ثبت موارد تست، مشابه روند جاری در نظام ثبت MIS انجام می‌شود. علاوه بر روند معمول گزارش‌دهی لازم است در طول مدت پویش گزارش هفتگی تعداد تست، تعداد نتیجه مثبت اولیه و تعداد موارد مثبت لینک شده به صورت تلفنی از مرکز به ستاد شهرستان و از ستاد شهرستان به ستاد استان اعلام شود.
۴. جمع‌بندی گزارش‌های هفتگی تلفنی مرتبط با مراکز بهزیستی، اداره اعتیاد و سازمان زندان‌ها به صورت تلفنی به کارشناس ایدز دانشگاه علوم پزشکی اعلام شود.
۵. گزارش‌های تلفنی هفتگی مراکز تابعه دانشگاه و سایر سازمان‌های همکار توسط کارشناس ایدز دانشگاه می‌بایست در فایل اکسل گزارش‌دهی پویش وارد شده و به صورت هفتگی به کارشناس ناظر هر دانشگاه در اداره کنترل ایدز وزارت بهداشت تحویل داده شود.
۶. توصیه می‌شود پویش به طریق مقتضی به اطلاع مراجعه‌کننده‌ها رسیده و ترغیب به انجام تست انجام شود.
۷. لازم است کلیه مضامین آموزشی ارائه شده و محتواهای آموزشی مبتنی بر اصول رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی و در چهارچوب محتوای این مجموعه انجام شود.
۸. لازم است برجسته‌سازی شعار روز جهانی ایدز و نهادینه کردن آن در اطلاع‌رسانی عمومی مد نظر قرار گیرد.
۹. لازم است مدیریت موجودی و مصرفی کیت‌های تست تشخیص سریع اچ‌آی‌وی و ثبت آن بر عهده دانشگاه‌های علوم پزشکی باشد.
۱۰. لازم است برجسته‌سازی روزهای هفته اطلاع‌رسانی ایدز و نهادینه کردن آن در اطلاع‌رسانی عمومی مدنظر قرار گیرد.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

هدف دوم: اطلاع‌رسانی و دسترسی همگانی به آموزش و تست اچ‌آی‌وی

در این بخش برنامه با برپایی پایگاه‌های موقت در مراکز تجمع و میادین اصلی شهر یا پارک‌ها و ... اطلاع‌رسانی و آموزش اچ‌آی‌وی بر مبنای رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی صورت می‌گیرد. در این پایگاه‌ها تعداد محدودی تست نیز وجود دارد و پس از ارائه‌ی آموزش‌ها در صورتی که کسی تمایل به انجام تست داشته باشد، توسط فرد دوره‌دیده مورد آزمایش قرار می‌گیرد (روش OPT-IN). تاکید بر رعایت محرمانگی از ارکان اصلی این فعالیت است. در واقع دسترسی عمومی به آموزش و تشخیص اچ‌آی‌وی به صورت نمادین و در قالب یک رویداد مختص مراسم بزرگداشت روز جهانی ایدز و ماه اطلاع‌رسانی آن انجام می‌شود. این بخش عمدتاً توسط موسسات، سازمان‌های مردم‌نهاد و یا مطب‌های خصوصی و از طریق فراخوان در هر دانشگاه انجام می‌گیرد. توجه به نکات زیر در این مورد بسیار حائز اهمیت است:

۱. رعایت کلیه استانداردهای ارائه خدمت اعم از اجزاء ترغیب و توصیه تست در مشاوره PIT، کلیه ضوابط انجام تست، مراحل اعلام پاسخ و ارجاع موارد مثبت اولیه دقیقاً طبق ضوابط و دستورالعمل‌های موجود الزامی است. لذا لازم است هر سازمان و ارگانی که تمایل به همکاری در این امر دارد برای رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی، اصول PIT و نحوه‌ی انجام تست آموزش لازم را دریافت نماید.
۲. مسئولیت نظارت بر انتخاب محل/محل‌های پایگاه سیار و نظارت در حین اجرای فعالیت و آموزش ارائه‌دهندگان خدمت بر اساس رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی و نحوه‌ی انجام صحیح تست، بر عهده‌ی دانشگاه علوم پزشکی است.
۳. تست تحویلی به هر پایگاه به صورت محدود و به صورت هفتگی صورت می‌گیرد. بعد از اولین بار، تحویل مجدد تست منوط به ارائه‌ی آمار تست‌های انجام شده است.
۴. برای هر پایگاه، آدرس و شماره تلفن یک مرکز مشاوره بیماری‌های رفتاری اعلام می‌شود که در صورت وجود تست مثبت اولیه، فرد را به آن مرکز ارجاع دهند.
۵. ثبت موارد تست در فرمی مشابه فرم ثبت MIS که با هدف پوشش طراحی شده ثبت می‌شود و فرم‌های ثبت در پایان پوشش به کارشناس ایدز شهرستان تحویل داده می‌شود.
۶. لازم است در طول مدت پوشش گزارش هفتگی تعداد تست، تعداد نتیجه مثبت اولیه و تعداد موارد مثبت لینک شده به صورت تلفنی به مرکز، به ستاد شهرستان و از ستاد شهرستان به ستاد استان اعلام شود.
۷. جمع‌بندی گزارش‌های هفتگی تلفنی این پایگاه‌های موقت همراه گزارش عملکرد مراکز به صورت هفتگی در قالب فرم گزارش پوشش توسط کارشناس ایدز به کارشناس ناظر هر دانشگاه در اداره ایدز تحویل داده می‌شود. توصیه می‌شود پوشش به طریق مقتضی به اطلاع مراجعه‌کننده‌ها رسیده و ترغیب به انجام تست انجام شود.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

۸. لازم است کلیه‌ی مضامین آموزشی ارائه شده و محتواهای آموزشی مبتنی بر اصول رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی و در چهارچوب محتوای این مجموعه انجام شود.
۹. مراکز تجمع جوانان مانند پایگاه‌های جمعیت هلال احمر، خوابگاه‌های دانشجویان و... می‌تواند در اولویت برپایی پایگاه‌های اطلاع‌رسانی باشد.
۱۰. لازم است برجسته‌سازی شعار روز جهانی ایدز و نهادینه کردن آن در اطلاع‌رسانی عمومی مدنظر قرار گیرد.
۱۱. لازم است برجسته‌سازی روزهای هفته اطلاع‌رسانی ایدز و نهادینه کردن آن در اطلاع‌رسانی عمومی مدنظر قرار گیرد.

روزهای هفته اطلاع‌رسانی ایدز به شرح زیر می‌باشد:

- 👉 شنبه ۸ آذر: اقدامات پیشگیرانه، راهکار اصلی در برنامه کنترل عفونت اچ‌آی‌وی
- 👉 یکشنبه ۹ آذر: جلب مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد و موسسات غیردولتی فعال در برنامه‌های پیشگیری و کنترل عفونت اچ‌آی‌وی
- 👉 دوشنبه ۱۰ آذر: سیاستگذاران، مسئولان و سازمان‌های همکار دولتی و بین‌المللی
- 👉 سه‌شنبه ۱۱ آذر: افرادی که با اچ‌آی‌وی زندگی می‌کنند یا از آن متاثر هستند و رفع انگ و تبعیض علیه آنان
- 👉 چهارشنبه ۱۲ آذر: پژوهشگران، اندیشمندان و مراکز تحقیقاتی
- 👉 پنجشنبه ۱۳ آذر: پیشگیری از بروز عفونت اچ‌آی‌وی در مادران و کودکان
- 👉 جمعه ۱۴ آذر: مراقبت و درمان اچ‌آی‌وی و عفونت‌های همراه

۲. جلب حمایت سیاستگذاران، مسئولان و سازمان‌ها در اطلاع‌رسانی و برنامه کنترل

عفونت اچ‌آی‌وی / ایدز

لازم است کلیه شرکای برنامه ملی استراتژیک کنترل عفونت اچ‌آی‌وی از برنامه‌های مختص روز جهانی ایدز و پویش یک ماهه "من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم" مطلع باشند. به این منظور توجه به موارد زیر الزامی است:

۱. تشکیل کمیته سیپ استانی/ شهرستانی با عنوان « ستاد برگزاری مراسم روز جهانی ایدز » با حضور نمایندگان صدا و سیما، آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، بهزیستی، نیروی انتظامی، شهرداری، سازمان زندان‌ها، تربیت بدنی، سازمان‌های غیردولتی، هلال احمر، انجمن‌های مردمی و سایر شرکای برنامه استراتژیک کنترل عفونت اچ‌آی‌وی.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

۲. معرفی اقدامات، دستاوردها و چالش‌های موجود در زمینه برنامه‌های کنترل عفونت اچ‌آی‌وی/ایدز.
۳. برگزاری همایش روز جهانی ایدز به صورت حضوری یا مجازی بسته به امکانات و زیرساخت‌های کمیته سیپ استانی.
۴. پوشش خبری و اطلاع‌رسانی از طریق صدا و سیما مرکز استان و سایر رسانه‌های گروهی در خصوص برنامه‌های روز جهانی ایدز و ارائه‌ی مطالب در این خصوص و همچنین جلب مشارکت صدا و سیما در اجرا و پخش برنامه‌های کارشناسی و پرسش و پاسخ در زمینه بیماری اچ‌آی‌وی بر مبنای رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی.
۵. صدور پیام رییس دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و سایر مسئولین اداره‌ها و سازمان‌های عضو سیپ به مناسبت روز جهانی ایدز و صدور بیانیه از سوی ستاد برگزاری روز جهانی ایدز و انعکاس آن در رسانه‌ها و صدا و سیما مراکز استان‌های جمهوری اسلامی ایران.
۶. ارائه‌ی گزارش فعالیت‌ها و اقدامات صورت گرفته در زمینه کنترل عفونت اچ‌آی‌وی و همچنین بیان موانع، چالش‌های موجود، جلب همکاری و درخواست مساعدت‌های لازم از دست‌اندرکاران، فعالان مرتبط با اچ‌آی‌وی مقامات عالی استان.
۷. تشکیل جلسه و یا دیدار با نماینده مقام معظم رهبری در استان، استاندار، نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌تواند یکی از اقدامات در جهت حمایت‌طلبی برای برنامه کنترل عفونت اچ‌آی‌وی باشد.
۸. برگزاری کنفرانس مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رییس دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی یا معاون بهداشتی، مدیر گروه پیشگیری و مبارزه با بیماری‌ها و سایر مسئولان ذیربط در خصوص برنامه‌های کنترل عفونت اچ‌آی‌وی و روز جهانی ایدز.
۹. پخش تیزر یا زیرنویس و همچنین تهیه پیام‌های مطبوعاتی با مضمون شعارها و پیام‌های بهداشتی در این زمینه و درج آن در روزنامه‌ها و نشریات محلی و همچنین ارسال متون رسانه‌ای، آموزشی و مقالات ویژه برای رسانه‌ها.
۱۰. برگزاری جلسات ویژه روزنامه‌نگاران و خبرنگاران و انعکاس تجربیات موفق، اقدامات و چالش‌های موجود، به منظور کاهش انگ و بدنامی ناشی از بیماری اچ‌آی‌وی.
۱۱. تقدیر و تشکر از تلاش‌های ارزشمند کلیه عوامل و دست‌اندرکاران فعال در برگزاری برنامه‌های مختلف روز جهانی ایدز و همچنین ارسال پیام تشکر استاندار و رییس دانشگاه علوم پزشکی از مشارکت و همکاری‌های ارزنده ارگان‌های برون سازمانی فعال در این روز.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

۱۲. تهیه پلاکارد و برزنت‌های حاوی شعار و پیام‌های گرامیداشت روز جهانی ایدز و نصب آن در معابر و خیابان‌های سطح شهر و کلیه شهرستان‌های استان.

۱۳. اطلاع‌رسانی لازم در خصوص معرفی مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری و همچنین سایر مراکز ارائه خدمت به افرادی که با اچ‌آی‌وی زندگی می‌کنند از جمله مراکز کاهش آسیب، سرپناه‌های شبانه، باشگاه‌های مثبت و واحدهای مشاوره ویژه سلامت زنان.

۱۴. تدارک برنامه‌های ویژه برای افرادی که با اچ‌آی‌وی زندگی می‌کنند و انعکاس نیازهای آن‌ها، به رئیس دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و سایر مسئولان و مدیران برای اطلاع از مشکلات موجود و رفع انگ و تبعیض.

۱۵. طرح پوستر و مطالب آموزشی مرتبط با روز جهانی ایدز بر اساس شعار روز جهانی می‌باشد که فایل آن در اختیار قرار خواهد گرفت، لازم به ذکر است طراحی پوسترهای جدید با رعایت اصول رویکرد نوین با توجه به شعار به صلاحدید دانشگاه‌ها می‌باشد.

۱۶. کمیته سیپ استانی موظف است نسبت به تهیه و ارسال گزارش نهایی مراسم و برنامه‌های ماه اطلاع‌رسانی برای وزارت متبوع به منظور مستندسازی فعالیت‌ها و اقدامات صورت گرفته و ارزیابی آنها اقدام نماید.

۱۷. کمیته سیپ استان می‌تواند در راستای برنامه‌های راهبردی پیشگیری از ایدز نسبت به انجام فعالیت‌ها و برنامه‌های ابتکاری خود اقدام نموده و گزارش فعالیت‌ها را به دبیرخانه سیپ کشوری ارسال نماید.

۳. جلب مشارکت انجمن‌های غیردولتی در برنامه‌های پیشگیری و کنترل اچ‌آی‌وی/ایدز

با هدف تشکیل یک بانک اطلاعاتی از نهادهای غیر دولتی همکار و فعال در امر کنترل ایدز در سال جاری در کمیته سیپ کشوری مقرر شده است که برای همکاری نهادهای غیر دولتی مراحل زیر انجام شود:

۱. اعلام فراخوان به موسسات/سازمان‌های مردم نهاد در زمینه اچ‌آی‌وی به منظور ثبت نام جهت مشارکت با دانشگاه‌های علوم پزشکی؛ در این فراخوان از امکانات وزارت کشور و استانداری‌ها استفاده می‌شود.

۲. ثبت نام موسسات/سازمان‌های مردم نهاد و تعیین حیطه فعالیت موسسات/سازمان‌های مردم نهاد فعال در زمینه اچ‌آی‌وی.

۳. تحویل کیت تست تشخیص سریع اچ‌آی‌وی و ارائه آموزش‌های مورد نیاز، به موسسات/سازمان‌های مردم نهاد همکار در امر بیماریابی.

۴. جمع‌آوری گزارش نهایی عملکرد موسسات/سازمان‌های مردم‌نهاد همکار توسط کمیته سیپ استانی و ارسال به کمیته سیپ کشوری.

لازم به ذکر است مفاد این دستورالعمل پیشنهادی است و کمیته‌های سیپ استانی بر حسب توان و امکانات خود می‌توانند تمام یا بخشی از برنامه‌ها را اجرا کنند. در عین حال اجرای سایر برنامه‌ها که از اثربخشی لازم نیز برخوردار باشد، می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

برای کسب اطلاعات بیشتر با تلفن‌های ۰۲۱-۸۱۴۵۵۰۶۵ و ۰۲۱-۸۱۴۵۵۰۵۵ تماس حاصل فرمایید.
نکته: فرم گزارش دهی هفتگی، فرم ثبت پایگاه‌ها شابه فرم ثبت MIS و فرم ثبت نام موسسات/سازمان‌های مردم‌نهاد متعاقباً ارسال می‌گردد.

دستورالعمل آیین بزرگداشت روز جهانی ایدز سال ۱۴۰۴

ضمیمه ۱: نمونه چند پیام کوتاه برای روز جهانی ایدز ۱۴۰۴

عبور از موانع با پاسخ‌های نوآورانه به اچ‌آی‌وی

پایان ایدز با پوشش همگانی خدمات پیشگیری، تشخیص، مراقبت و درمان

✚ اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی است که اغلب مردم آن را با نام ایدز می‌شناسند، در حالی که ایدز مرحله انتهایی آن است و با مراقبت و درمان به موقع و صحیح، فرد مبتلا دچار علائم ایدز نمی‌شود.

✚ با تشخیص به هنگام و مراقبت و درمان مبتلایان اچ‌آی‌وی، خطر چرخش ویروس و انتقال بیماری به دیگران به شدت کاهش می‌یابد.

✚ با مراقبت و درمان اچ‌آی‌وی، سطح ویروس در خون و ترشحات بدن می‌تواند به صفر برسد و انتقال ویروس به دیگران و احتمال ابتلا به بیماری نزدیک به صفر می‌شود.

✚ اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی قابل کنترل است. در صورت درمان به موقع، فرد مبتلا بدون علائم و عوارض ایدز، عمر طبیعی خواهد داشت.

✚ در صورت درمان اچ‌آی‌وی، فرد مبتلا می‌تواند عمر طبیعی داشته باشد و وارد مرحله پایانی بیماری یعنی ایدز نشود.

✚ اچ‌آی‌وی میکروب مقاومی نیست و خارج از بدن به راحتی با مواد ضد عفونی کننده معمولی از بین می‌رود.

✚ همکار بودن، زندگی دسته جمعی، هم صحبت شدن و معاشرت‌های اجتماعی یا تماس روزمره با افراد مبتلا مانند هم سفر بودن، هم کلاس بودن، نشستن در کنار یکدیگر باعث انتقال اچ‌آی‌وی نمی‌شود.

✚ اچ‌آی‌وی از روابط اجتماعی مثل سوار شدن اتوبوس و تاکسی و استفاده از تلفن‌های عمومی منتقل نمی‌شود.

✚ غذا خوردن، آشامیدن و یا استفاده از قاشق و چنگال، لیوان و وسایل و ظروف غذاخوری باعث انتقال اچ‌آی‌وی نمی‌شود.

✚ اچ‌آی‌وی از طریق اشک، بزاق، عرق و از راه هوا (عطسه و سرفه) منتقل نمی‌شود.

✚ اچ‌آی‌وی از طریق سرویس‌های بهداشتی مشترک مثل حمام، توالت و استخرهای مشترک منتقل نمی‌شود.

✚ اچ‌آی‌وی متعلق به گروه یا افراد خاصی نیست و هر فردی که در معرض تماس با اچ‌آی‌وی قرار گیرد می‌تواند مبتلا شود.

✚ آزمایش اچ‌آی‌وی، پس از مشاوره و تنها با رضایت فرد، به صورت رایگان و محرمانه انجام می‌شود.

✚ بسیاری از مبتلایان از ابتلای خود اطلاع ندارند و از خدمات مراقبت و درمان اچ‌آی‌وی بی‌بهره‌اند.

✚ برای آگاهی از سلامت خود «من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم.»

✚ تست تشخیصی اچ‌آی‌وی در مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری به صورت کاملاً محرمانه و رایگان در دسترس شماست.

✚ آدرس مراکز ارائه‌دهنده خدمت تشخیص اچ‌آی‌وی از طریق سایت <https://icdc.behdasht.gov.ir/vct> قابل دسترس عموم است.

بیاید اچ آی وی را بهتر نشاسیم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ویژه گیرنده خدمت

میاید اچ آی وی را بهتر بشناسیم

ویژه نسخه مادر

نسخه سوم - پاییز ۱۴۰۴

مرکز مدیریت بیماری های واگیر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مجموعه دستورالعمل و اسناد ادراک فایده های مرتبط با

پنجمین برنامه استراتژیک ملی کنترل عفونت اچ آی وی جمهوری اسلامی ایران

زیرکمیته تخصصی آموزش و اطلاع رسانی

شناسنامه کتاب در برنامه استراتژیک:

این مجموعه در راستای نیل به هدف هفتم از استراتژی اول* برنامه استراتژیک نوشته شده است و از زیرساخت‌های لازم برای رسیدن به اهداف آموزشی استراتژی اول است. مجموعه حاضر توسط گروه تخصصی آموزش و اطلاع‌رسانی، با هدف آموزش گیرندگان خدمت تهیه شده و در تاریخ ۱۵ بهمن ماه ۱۳۹۵ توسط کمیته کشوری نظارت بر اجرای برنامه (SIP) کشوری) تایید و جهت بهره‌برداری به گروه‌های فنی SIP استانی ارسال شد.

*S1107: دستورالعمل‌های نحوه آموزش و اطلاع‌رسانی و محتوای آموزشی استاندارد در خصوص آموزش ماهیت بیماری و راه‌های پیشگیری با تمرکز بر کاهش استیگما به تفکیک گروه‌های هدف برنامه تهیه و دو سال یکبار مورد بازبینی قرار گیرد.

تالیف:

دکتر هنگامه نامداری تبار	مدیر برنامه کشوری کنترل عفونت اچ آی وی
دکتر کتایون طایری	مسئول برنامه مراقبت و درمان اچ آی وی
خانم زهرا رجب پور	کارشناس مراقبت و درمان اچ آی وی

زیر نظر:

دکتر قباد مرادی - رئیس مرکز مدیریت بیماری‌های و آگیر

اعضا کمیته کشوری نظارت بر اجرای برنامه (SIP) تایید کننده: (به ترتیب حروف الفبا)

نازنین حیدری - تکتتم خجسته - مریم خوش طینت - پریناز رضا پور - سعیده زاهد انارکی - دکتر ناصر سلیمانی
- دکتر محمدرضا شالبافان - دکتر حمیدرضا فتحی - دکتر ابراهیم قدوسی - دکتر مهدی قمبری محمدی -
دکتر ملیحه مولوی - مجید کاظمی اصل - صدیقه کلانکی - دکتر اعظم گودرزی - نسرین گودرزی - دکتر
کامبیز محضری - دکتر کیوان مختاری

با تشکر از همکاری: (به ترتیب حروف الفبا)

ندا تیرا، رکسانا شجیعی، حامد صفری، شهرزاد قربانی، دکتر مهدیه غلامرضایی، زهرا غلامی پور، مرضیه محبوبی

پیشگفتار

سلامت، بزرگ‌ترین نعمتی است که در زندگی هر فرد وجود دارد و حفظ آن نیازمند آگاهی، مسئولیت‌پذیری و مراقبت مستمر است. در دنیای امروز، با وجود پیشرفت‌های چشمگیر در حوزه پزشکی و علوم بهداشتی، هنوز هم بیماری‌های عفونی مانند اچ‌آی‌وی چالش‌های بزرگی برای سلامت عمومی ایجاد می‌کنند. با این حال، آنچه بیش از هر چیزی در مواجهه با این بیماری اهمیت دارد، آگاهی دقیق و علمی است.

این کتاب با هدف ارائه اطلاعات دقیق، ساده و کاربردی درباره اچ‌آی‌وی تهیه شده است تا بتواند به خوانندگان کمک کند این بیماری را به درستی بشناسند، راه‌های پیشگیری از آن را بیاموزند و در صورت مواجهه با آن، بدانند چگونه می‌توانند زندگی سالم و پربراری داشته باشند. در این مسیر، آموزش و ارتقای سلامت نقش کلیدی ایفا می‌کند. آموزش نه تنها به ما می‌آموزد چگونه از خود مراقبت کنیم، بلکه به ما کمک می‌کند تا با دیدی باز و انسانی با افراد مبتلا به اچ‌آی‌وی رفتار کنیم.

امید است این اثر گامی هرچند کوچک در جهت افزایش آگاهی عمومی، کاهش انگ اجتماعی و تقویت فرهنگ پیشگیری و مراقبت باشد.

دکتر شهرام رفیعی فر

سرپرست دفتر آموزش و ارتقای سلامت

پیشگفتار

کاهش انگ و بدنمی اچ‌آی‌وی و اصلاح باورهای غلط از اهداف اصلی برنامه کنترل اچ‌آی‌وی است که زیرساخت و مبنای اصلی برای فراهم‌آوردن امکان نیل به سایر اهداف برنامه کنترل اچ‌آی‌وی می‌باشد.

کنترل اپیدمی اچ‌آی‌وی در گرو دستیابی به سه هدف مهم زیر است:

۱. افراد مبتلا شناسایی شوند.
۲. به خدمات درمانی دسترسی پیدا کنند و تحت مراقبت و درمان قرار گیرند.
۳. درمان را تا آخر عمر ادامه دهند تا با یک درمان موثر، تعداد ویروس در خون آن‌ها به قدری پایین آید که ضمن تضمین سلامت خود، احتمال انتشار بیماری به سایرین به حداقل ممکن برسد.

علی‌رغم پیشرفت‌های قابل توجه در دسترسی افرادی که با اچ‌آی‌وی زندگی می‌کنند به برنامه‌ی مراقبت و درمان، یکی از چالش‌های این برنامه، کمتر از حد انتظار بودن فعالیت‌های تشخیص و شناسایی موارد مبتلا به اچ‌آی‌وی است. انگ و تبعیض مرتبط با اچ‌آی‌وی یکی از موانع اصلی است که مانع دستیابی به هدف پایان دادن به ایدز تا سال ۲۰۳۰ می‌شود. انگ و تبعیض و ترس از بیماری منجر می‌شود، افراد برای تشخیص اقدام نکنند و یا در صورت تشخیص، برای دریافت خدمات مراجعه نکنند و یا اگر تحت درمان هستند، درمان را نیمه‌کاره رها کنند. لذا وجود یک مدل آموزشی استاندارد که منجر به کاهش انگ ناشی از بیماری و اصلاح باورهای غلط شود می‌تواند مفید و موثر باشد.

در همین راستا مجموعه‌ی " رویکرد نوین آموزش اچ‌آی‌وی " در راستای نیل به اهداف برنامه استراتژیک کشوری کنترل عفونت اچ‌آی‌وی تهیه شده است. الگوی استفاده شده در تدوین این مجموعه، استفاده از مدل‌های ساده‌کوتاه و قابل تکرار است؛ مدلهایی که بتوانند در حیطه نگرش اثرگذار باشند. هدف نهایی آموزش در این مجموعه این است که باور زیر در فراگیران ایجاد شود:

« اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی قابل کنترل است که در صورت تشخیص و درمان به موقع، هم فرد می‌تواند طول عمر طبیعی داشته باشد و هم امکان انتقال بیماری به دیگران به حداقل ممکن می‌رسد.»

لازم به ذکر است مجموعه‌ی پیش‌گفت با مشارکت بیش از ۲۳ سازمان و ارگان عضو برنامه ملی استراتژیک کنترل عفونت اچ‌آی‌وی تدوین شده و به تصویب کمیته کشوری نظارت بر اجرای برنامه استراتژیک کنترل عفونت اچ‌آی‌وی (SIP) رسیده است. از آنجا که وجود این مدل آموزشی استاندارد، می‌تواند در ایجاد وحدت‌رویه در آموزش و شیوه‌های تدریس بسیار موثر باشد، مجموعه‌ی پیش‌رو می‌تواند برای گروه‌های مختلف مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد.

بدیهی است عموم مردم می‌توانند با مطالعه‌ی این مجموعه، در راستای کاهش انگ و بدنمی اچ‌آی‌وی، اصلاح باورهای غلط و دستیابی به سه هدف مهم ذکر شده در راستای کنترل اپیدمی اچ‌آی‌وی، به مسئولان و سیاست‌گذاران کمک شایانی نمایند.

دکتر قباد مرادی

رئیس مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

فهرست

مقدمه

آشنایی با سیستم ایمنی بدن

آشنایی با بیماری‌های عفونی

۱. عامل بیماری اچ‌آی‌وی

۲. راه انتقال اچ‌آی‌وی

۳. علائم عفونت اچ‌آی‌وی

۴. تفاوت عفونت اچ‌آی‌وی و بیماری ایدز

۵. تشخیص ابتلا به اچ‌آی‌وی

۶. درمان بیماری اچ‌آی‌وی

۶. پیشگیری از ابتلا به اچ‌آی‌وی

مقدمه

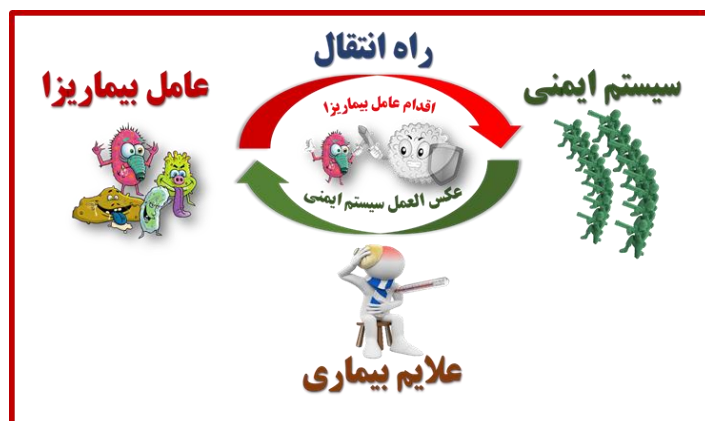
اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی است که اغلب مردم آن‌را با نام ایدز می‌شناسند، در حالی که ایدز تنها مرحله‌ی انتهایی بیماری اچ‌آی‌وی است، که اگر فرد به موقع و درست تحت مراقبت و درمان قرار گیرد، ممکن است تا آخر عمر اتفاق نیفتد. از آن‌جا که اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی است، بهتر است برای شناخت آن، در ابتدا با سیستم ایمنی بدن انسان آشنا شوید.

آشنایی با سیستم ایمنی بدن

در بدن ما، سیستم ایمنی وجود دارد که وظیفه‌اش محافظت از بدن در برابر هر عامل بیگانه‌ای است که وارد بدن می‌شود. گلبول‌های سفید، یکی از اجزای اصلی سیستم ایمنی بدن هستند.

آشنایی با بیماری‌های عفونی:

بیماری‌های عفونی، بیماری‌هایی هستند که به علت ورود یک عامل بیماری‌زا به بدن ایجاد می‌شوند. عامل بیماری‌زا وارد بدن شده، موجب آزرده‌گی قسمتی از بدن می‌شود و سیستم ایمنی علیه این دشمن شروع به فعالیت می‌کند. این جنگی که بین عامل بیماری‌زا و سربازهای دفاعی بدن اتفاق می‌افتد، علائمی را ایجاد می‌کند که

به کمک آن علائم می‌توانیم بیماری را تشخیص دهیم. پس اگر بخواهیم هر بیماری عفونی را بشناسیم، باید بدانیم چه عاملی بیماری را ایجاد می‌کند، این عامل چگونه وارد بدن می‌شود و بعد از ورودش به بدن چه اتفاقی می‌افتد.

۱. عامل ایجاد عفونت اچ‌آی‌وی

عوامل زیادی می‌توانند باعث بیماری‌های عفونی شوند. چون اغلب عوامل بیماری‌زا آنقدر کوچک هستند که فقط با میکروسکوپ دیده می‌شوند به آن‌ها میکروب می‌گویند. میکروب‌ها انواع مختلفی دارند، بعضی ضعیف هستند و به راحتی از بین می‌روند، بعضی دارای ساختمان پیچیده‌ای هستند و بسیار قوی بوده و به راحتی از بین نمی‌روند. نوعی از میکروب‌ها هم هستند که ساختمان

کاملی ندارند و هرگز به تنهایی قادر به ادامه حیات نیستند و برای ادامه زندگی لازم است حتماً درون یک سلول زنده باشند، به این میکروب‌ها "ویروس" می‌گویند.

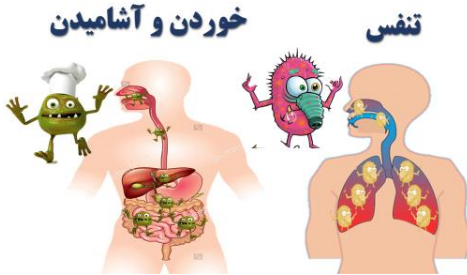
عامل ایجاد بیماری اچ‌آی‌وی نیز یک نوع ویروس به نام HIV (ویروس نقص ایمنی انسان) است. سلول زنده‌ای که ویروس اچ‌آی‌وی در آن زنده می‌ماند، گلبول سفید است.

گلبول‌های سفید در خون و ترشحات بدن وجود دارند و خارج از بدن در مدت کوتاهی از بین می‌روند. بنابراین ویروس اچ‌آی‌وی نیز در خارج از بدن در مدت کوتاهی از بین می‌رود. حرارت، الکل و مواد ضدعفونی کننده (مانند وایتکس) به راحتی می‌توانند باعث از بین رفتن ویروس شوند.

پس نتیجه می‌گیریم ویروس اچ‌آی‌وی فقط درون گلبول سفید زنده قادر به زندگی است در خارج از بدن به راحتی از بین می‌رود.

۲. راه انتقال اچ‌آی‌وی

شناخت راه ورود عوامل بیماری‌زا به بدن اهمیت زیادی دارد، چرا که با شناخت آن و جلوگیری از ورود میکروب به بدن می‌توان زنجیره انتقال بیماری را قطع نمود و از ابتلای افراد به بیماری جلوگیری کرد.

میکروب‌ها از راه‌های مختلفی می‌توانند وارد بدن انسان شوند و اصولاً هر عامل بیماری‌زا بسته به این‌که به کدام قسمت بدن تمایل دارد، از راهی وارد می‌شود که امکان دسترسی به آن قسمت برایش فراهم باشد. مثلاً میکروب آنفلوآنزا از راه تنفسی وارد بدن شده و میکروب‌های مولد بیماری‌های اسهالی از طریق گوارشی و با خوردن و آشامیدن وارد بدن می‌شوند.

همان‌طور که اشاره شد مقصد ویروس HIV در بدن، گلبول‌های سفید خون هستند؛ پس ویروس از راهی وارد بدن می‌شود که بتواند به گلبول‌های سفید دسترسی داشته باشد. از آن‌جا که ویروس فقط داخل گلبول سفید زنده می‌ماند، پس تنها از راهی منتقل می‌شود که گلبول سفید منتقل شود. گلبول سفید هم فقط در خون و ترشحات بدن وجود دارد، پس ویروس هم فقط از راهی می‌تواند وارد شود که خون و ترشحات محتوای ویروس به خون یا مخاط بدن فرد دیگری وارد می‌شود.

راه‌هایی که ویروس اچ‌آی‌وی از طریق آن‌ها منتقل نمی‌شود:

از آن‌جا که ویروس اچ‌آی‌وی تنها در گلبول‌های سفید قادر به ادامه حیات است؛ لذا تنها از طریق منتقل می‌شود که گلبول سفید منتقل شود.

گلبول سفید هم فقط در خون و ترشحات جنسی وجود دارد؛ پس ویروس اچ‌آی‌وی از طریق تماس‌های عادی ذیل منتقل نمی‌شود.

- 👉 کار کردن با یکدیگر و زندگی دسته جمعی، هم‌صحبت شدن و معاشرت‌های اجتماعی یا تماس روزمره با افراد آلوده مانند هم‌سفر بودن، هم‌کلاس بودن، نشستن در کنار یکدیگر
- 👉 از روابط عادی اجتماعی مثل سوار شدن در اتوبوس و تاکسی و استفاده از تلفن‌های عمومی
- 👉 غذا خوردن، آشامیدن و یا استفاده از قاشق و چنگال، لیوان و وسایل و ظروف غذاخوری
- 👉 اشک و بزاق و از راه هوا (عطسه و سرفه)
- 👉 استفاده از سرویس‌های بهداشتی مشترک مثل حمام، توالیت و استخرهای مشترک
- 👉 توسط حیوانات، حشرات و یا نیش آنها

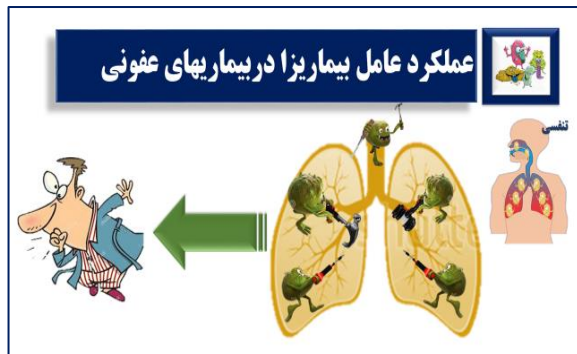
پس نتیجه می‌گیریم: نیازی به جدا سازی افراد مبتلا به اچ‌آی‌وی نیست

۳. علایم عفونت اچ‌آی‌وی

در بیماری‌های عفونی وقتی میکروبی وارد بدن شود، چون باعث آزرده‌گی قسمتی از بدن می‌شود، سیستم ایمنی برای دفاع از بدن به مبارزه با میکروب اقدام می‌کند. این آزرده‌گی و یا واکنش سیستم ایمنی باعث می‌شود علایمی ایجاد شود.

مثلاً میکروب سرماخوردگی باعث آزرده‌گی‌های مخاط دستگاه تنفسی و ریه‌ها می‌شود؛ پس سرماخوردگی خود را به شکل سوزش گلو و بینی و سرفه نشان می‌دهد.

همه علایم بیماری‌های عفونی، مربوط به تخریب بدن توسط میکروب نیست. وقتی میکروب وارد بدن می‌شود، سیستم ایمنی آن را به عنوان دشمن می‌شناسد و با میکروب وارد جنگ می‌شود. مانند ارتش یک کشور که به جنگ دشمن می‌رود. سیستم ایمنی برای مقابله با میکروب‌ها موادی ترشح می‌کند که آن هم علایمی ایجاد می‌کند؛ به عنوان مثال در سرماخوردگی سیستم ایمنی ماده‌ای به نام هیستامین ترشح می‌کند که خودش باعث آبریزش بینی و ... می‌شود.

پس از ورود ویروس HIV به بدن چه اتفاقی می‌افتد؟

در اچ‌آی‌وی داستان به شکل دیگری است؛ زیرا برخلاف اغلب عوامل بیماری‌زا ویروس اچ‌آی‌وی هیچ آسیبی به بدن نمی‌زند. فقط وارد گلبول سفید شده و از امکانات آن برای تغذیه و رشد خود استفاده می‌کند و هیچ قسمتی از بدن، حتی گلبول سفید را تخریب نمی‌کند؛ پس علامتی ندارد. از طرف دیگر چون جایی خراب نمی‌شود، سیستم ایمنی هم واکنشی نشان نمی‌دهد و به این ترتیب **عفونت اچ‌آی‌وی بدون علامت** است. درست مانند دشمنی که به جای آن که به یک کشور حمله کند، به شکل نامحسوس وارد پادگان آن کشور شده و از غذا و

امکانات سربازهای آن پادگان استفاده می کند. بدیهی است در این شرایط جنگی رخ نمی دهد و در حالت معمول کسی متوجه ورود دشمن نمی شود.

در مورد ویروس اچ آی وی، بعد از مدتی ماده ای در خون ترشح می شود؛ مانند این که گلبول سفید با پلاکاردی اعلام می کند که میهمانی ناخوانده دارد؛ که آن هم هیچ علامتی ایجاد نمی کند و فقط نفع آن این است که در تشخیص آزمایشگاهی به ما کمک می کند.

پس نتیجه می گیریم: برخلاف سایر بیماریها، عفونت اچ آی وی هیچ علامتی ندارد و فرد مبتلا تا سالیان متمادی می تواند بدون هیچ علامت و مشکلی به زندگی معمول خود ادامه دهد

۴. تفاوت عفونت اچ آی وی و بیماری ایدز

ویروس اچ آی وی در گلبول سفید جایگزین می شود و با استفاده از امکانات گلبول سفید رشد و تکثیر می یابد؛ به این ترتیب تا زمانی که گلبول سفید توان کافی داشته باشد، ضمن آن که به وظایف خود در دفاع از بدن عمل می کند، امکانات لازم برای زنده ماندن و تکثیر ویروس اچ آی وی را در اختیار ویروس قرار می دهد. در این شرایط هیچ علامتی وجود ندارد.

اگر به هر دلیلی تعداد ویروس زیاد شود، توان گلبول سفید بیشتر صرف تغذیه ویروس شده و برای عملکرد خود توانش کاهش می‌یابد و به تدریج نمی‌تواند به صورت شایسته از بدن در مقابل سایر میکروب‌ها دفاع کند.

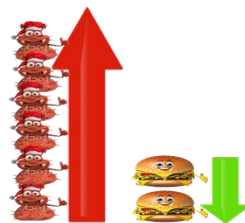
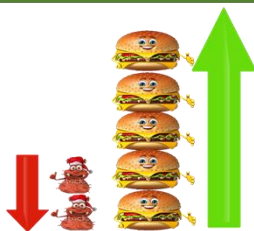
با افزایش ویروس‌ها، گلبول‌های سفید مجبور می‌شوند همه توان خود را صرف تغذیه ویروس کرده و دیگر برای انجام وظایف خود رمقی ندارند. از آن جا که وظیفه گلبول‌های سفید، مقابله با میکروب‌ها است، وقتی گلبول سفید رمق نداشته باشد، اگر میکروب دیگری وارد بدن شود، بدن قادر به هیچ عکس‌العملی نخواهد بود و آن میکروب می‌تواند انسان را از پا درآورد.

در این مرحله، بیماری‌های عفونی و سرطان‌های غیرعادی در بدن فرد فرصت رشد و بیماری‌زایی پیدا می‌کنند. در اصل وقتی کارآیی گلبول‌های سفید کاهش پیدا می‌کند، تمام میکروب‌هایی که در حالت عادی، بیماری‌های ساده‌ای ایجاد می‌کردند و خیلی زود برطرف می‌شدند، می‌توانند عفونت‌های شدیدی ایجاد کنند. به این مرحله در اصطلاح "ایدز" می‌گویند. بنابراین ایدز زمانی است که به دلیل عفونت اچ‌آی‌وی، گلبول‌های سفید توان مقابله با بقیه میکروب‌ها را ندارند و بدن در مقابل سایر عوامل بیماری‌زا بی‌دفاع می‌شود، علامتی هم که دیده می‌شود علامت سایر میکروب‌ها است. اگر فرد تحت مراقبت و درمان قرار گیرد، ممکن است این اتفاق هرگز رخ ندهد.

ایدز در واقع آخرین مرحله عفونت اچ‌آی‌وی است و در صورتی اتفاق می‌افتد که سیستم ایمنی بدن به خاطر تغذیه ویروس اچ‌آی‌وی نتواند در مقابل سایر میکروب‌ها از بدن دفاع کند.

از زمانی که ویروس اچ‌آی‌وی وارد بدن می‌شود تا زمانی که فرد وارد مرحله علامت‌دار ایدز شود، مدت زمان طولانی لازم است و در صورتی که فرد تحت مراقبت و درمان قرار گیرد این زمان می‌تواند تا آخر عمر فرد ادامه یابد. این مدت به دو عامل مهم بستگی دارد:

۱. **قدرت سیستم ایمنی:** هر چه توان و قدرت سیستم ایمنی بیشتر باشد، این مدت طولانی تر می شود و هر عاملی مانند عفونت های دیگر، سوء تغذیه و استرس که سیستم ایمنی را ضعیف کند می تواند این دوره را کوتاه کند.
۲. **تعداد ویروس وارد شده:** هر چه تعداد ویروس بیشتر باشد و هر چه تعداد ویروس بیشتری در هر بار مواجهه وارد بدن شود و اگر مواجهه مستمر باشد، مسلماً زودتر می تواند قوای سیستم ایمنی را کاهش دهد.

پس هر عاملی که قدرت سیستم ایمنی را افزایش دهد یا تعداد ویروس را کم کند، می تواند زمان ورود به فاز علامت دار بیماری را عقب باندازد و حتی ممکن است این مرحله تا آخر عمر نیز اتفاق نیفتد؛ و هر عاملی که قوای سیستم ایمنی را تضعیف کرده و یا تعداد ویروس را اضافه کند، رسیدن به مرحله علامت دار بیماری را تسریع خواهد کرد. مراقبت و درمان فرد مبتلا به اچ آی وی، با تقویت سیستم ایمنی و کاهش تعداد ویروس در خون فرد، باعث می شود مدت زمان بروز ایدز آن قدر طولانی شود که حتی تا آخر عمر فرد هم اتفاق نیفتد.

افزایش قدرت سیستم ایمنی

کاهش تعداد ویروس

۵. تشخیص ابتلا به اچ‌آی‌وی

در دوران ابتلا به اچ‌آی‌وی، فرد هیچ علامتی ندارد که بر اساس آن بتوان به اچ‌آی‌وی مشکوک شد، همین موضوع تشخیص اچ‌آی‌وی را با مشکل مواجه ساخته است. عده زیادی هستند که مبتلا هستند، اما خود نیز از وضعیت ابتلای خود اطلاع ندارند. مدتی بعد از ورود ویروس به بدن، گلبول‌های سفید به نشانه حضور ویروس، ماده‌ای را در خون ترشح می‌کنند (آنتی‌بادی) که آن ماده هم هیچ علامتی ندارد؛ ولی با آزمایش قابل تشخیص است. از زمان ورود ویروس به بدن تا زمانی که گلبول‌های سفید این ماده را ترشح کنند، مدتی بین دو هفته و گاه حتی سه ماه طول می‌کشد؛ در این زمان علی‌رغم این که ویروس درون بدن فرد هست، حتی اگر فرد آزمایش هم بدهد، جواب منفی خواهد بود. به این مدت زمان، **دوران پنجره** می‌گویند.

توجه به این نکته بسیار حائز اهمیت است که با وجود دوران پنجره (مدت زمانی که ویروس وارد بدن شده، اما سطح آنتی‌بادی به حد قابل تشخیص در خون نرسیده است) و این که علی‌رغم آلودگی، هنوز تست‌های آزمایشگاهی مثبت نمی‌شود، هیچ‌گاه وجود یک آزمایش منفی دلیل قطعی برای عدم ابتلا نیست و فرد باید در فواصل زمانی مشخص مجدداً مورد مشاوره و آزمایش قرار گیرد. اما بعد از این دوران که آنتی‌بادی ترشح شود تا آخر عمر فرد، آنتی‌بادی‌ها در خونش باقی خواهند ماند، لذا تشخیص اچ‌آی‌وی فقط بر مبنای آزمایش خون است. اگر فرد تحت درمان قرار نگیرد و علائم ایدز آشکار شود نیز هم‌چنان آزمایش خون وی مثبت است.

پس نتیجه می‌گیریم: تنها راه تشخیص اچ‌آی‌وی، آزمایش خون است که آن هم ممکن است در

چند ماه اول ورود ویروس به بدن به شکل کاذب منفی باشد.

بر اساس این توضیحات از زمان ورود ویروس اچ‌آی‌وی به بدن انسان سه مرحله زیر وجود دارد:

دوره پنجره
علامت منفی - آزمایش منفی

HIV نشی بادی

عفونت اچ‌آی‌وی
علامت منفی - آزمایش مثبت

HIV نشی بادی

مرحله ایدز
علامت مثبت - آزمایش مثبت

۶. درمان بیماری اچ‌آی‌وی

در اغلب بیماری‌های عفونی، درمان شامل داروهایی است که موجب تضعیف و یا مرگ عوامل بیماری‌زا می‌گردند و بسته به این که عامل بیماری‌زا در چه سلول و یا ارگانی از بدن مستقر شده، اشکال و انواع داروهایی مورد استفاده قرار می‌گیرند که توان دستیابی به آن عامل را داشته باشند.

در مورد بیماری اچ‌آی‌وی، داروی موثری که بتواند ویروس را کامل از بین ببرد، وجود ندارد. اما داروهای مناسبی وجود دارند که می‌توانند تعداد ویروس را در خون به شدت کم کرده و مانع پدید آمدن علائم مرحله ایدز شوند. در کنار این داروها فرد باید تحت مراقبت قرار گیرد تا عواملی که باعث تضعیف شدن سیستم ایمنی‌اش می‌شود نیز از بین برود.

مراقبت مستمر افراد مبتلا به اچ‌آی‌وی و درمان به موقع عفونت‌ها و بیماری‌های دیگر، می‌تواند در به تعویق انداختن مرحله بیماری بسیار موثر باشد، به گونه‌ای که در صورت مراقبت و درمان به موقع؛ ممکن است علائم بیماری ایدز تا پایان عمر بروز نکنند.

پس نتیجه می‌گیریم: با مراقبت و دریافت دارو، بیماران می‌توانند سالیان متمادی زندگی عادی و بدون علامت را تجربه کنند

علاوه بر این، درمان عفونت اچ‌آی‌وی از منظر دیگری نیز بسیار حائز اهمیت است. دارو می‌تواند تعداد میکروب در خون و ترشحات را به قدری کاهش دهد که قابلیت سرایت به دیگران، نزدیک به صفر شود. لذا درمان در اچ‌آی‌وی علاوه بر بهبود وضعیت سلامت بیمار، به عنوان یکی از روش‌های اصلی پیشگیری محسوب می‌شود.

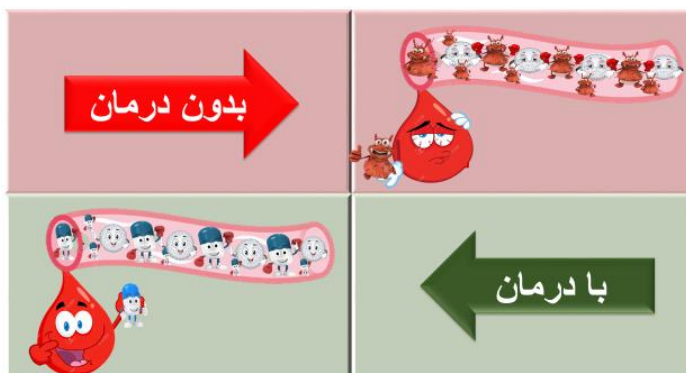
۷. پیشگیری

یکی از اصلی ترین روش های پیشگیری از بیماری های عفونی، راه هایی است که مانع ورود میکروب به بدن می شوند. این روش پیشگیری بسیار به راه انتقال بیماری وابسته است. به عنوان مثال می توان به استفاده از ماسک در بیماری های تنفسی و دستکش در بیماری های پوستی اشاره کرد.

پیشگیری از ابتلا به اچ آی وی

در این بیماری مانند همه بیماری های عفونی، یکی از روش های پیشگیری، مانع شدن ورود ویروس به بدن فرد است. استفاده از سرنگ های یکبار مصرف در تزریق و کاندوم در روابط جنسی می تواند از راه های اصلی پیشگیری از انتقال بیماری باشد. همانطور که اشاره شد، یکی دیگر از روش های مهم پیشگیری از ابتلا به اچ آی وی، درمان افراد مبتلا است. دارو با کاهش ویروس در خون و ترشحات منجر می شود که حتی در صورت تماس اتفاقی با خون و ترشحات این افراد، ویروسی برای انتقال وجود نداشته باشد.

👉 افراد در روابط جنسی با افرادی که احتمال ابتلای بیشتری دارند، از کاندوم استفاده کنند.

👉 اگر فرد بیماری مقاربتی دارد، سریع برای درمان آن اقدام کند.

👉 با درمان به موقع مادران باردار می‌توان مانع ابتلا کودک شد، لذا مادران باردار، برای اچ‌آی‌وی

آزمایش شوند و اگر مبتلا به اچ‌آی‌وی هستند، تحت درمان قرار گرفته و به نوزاد خود شیر ندهند.

جمع بندی:

۱. عامل بیماری‌زای اچ‌آی‌وی ویروسی شناخته شده است.
 ۲. این ویروس، میکروب مقاومی نیست و در خارج از بدن به راحتی با مواد ضد عفونی کننده معمولی از بین می‌رود.
 ۳. چون فقط درون گلبول‌های سفید زندگی می‌کند؛ فقط از طریق خون و ترشحات منتقل می‌شود؛ پس در روابط معمولی و اجتماعی به راحتی منتقل نمی‌شود و فرد مبتلا هیچ خطری در زندگی معمولی برای دیگران ندارد.
 ۴. حتی اگر فردی مبتلا شود، به شرطی که تعداد ویروس‌های بیشتری وارد بدنش نشود و تحت مراقبت قرار گیرد، می‌تواند سال‌های متمادی بدون علامت باشد.
 ۵. با دریافت دارو و مراقبت‌های به موقع می‌توان سطح ویروس در خون را به شدت پایین آورد و خطر انتقال بیماری به دیگران را به نزدیک صفر رساند.
- با توجه به مطالبی که ذکر شد، به نظر می‌رسد اچ‌آی‌وی یک بیماری عفونی است و در صورتی که تشخیص داده شده و تحت مراقبت قرار گیرد به راحتی قابل کنترل است.